

Френсіс Скотт

Тіцджеральд

Ніч
лагідна

Роман

Харків
«ФОЛІО»
2016

К Н И Г А П Е Р Ш А

I

На привітному березі французької Рів'єри, на півдорозі між Марселем та італійським кордоном, хизується рожевими стінами великий готель. Послужливі пальми охолоджують своїми тінями його розпашілий фасад, а перед ним лежить коротка смужка залитого яскравим сонцем пляжу. Останнім часом тут оселяються на літо зірки й знаменитості; але ще років десять тому життя в готелі майже завмирало у квітні, коли його тодішні завсідники-англійці перебиралися на північ. Нині багато літніх котеджів тулиться навколо готелю, але на час, коли починається наша оповідь, лише дахи десятка-двох стареньких вілл потроху догнивали, мов пізні лілеї в болотяній воді, серед густих піній між «Готелем для іноземців» Госса і Канном, до якого звідти п'ять миль.

Готель і жовтогарячий молитовний килимок пляжу перед ним утворювали єдине ціле. Рано-вранці далекі обриси Канна, рожево-кремові мури старих укріплень і пурпурові Альпи, за якими починалася Італія, лягали на поверхню води й тремтіли в брижах, що розбігалися на прозорій міліні від верхівок водоростей. Незадовго до восьмої години на пляж спускався чоловік у блакитному купальному халаті. Спочатку він довго обхлюпував себе прохолодною водою, а тоді, голосно крякучи й пирхаючи, хвилину борсався в глибині. Після того як

він піднімався нагору, пляж і вся бухта ще з годину лежали в цілковитій тиші. Торговельні судна повзли крайнебом на захід, офіціанти й прибиральниці перемовлялися на готельному подвір'ї, на деревах висихала роса. Ще за годину починали сигналізувати автомобілі на шосе, що зміїлося серед невисоких Маврських гір, які відділяли узбережжя від Провансу — від справжньої Франції.

За милю від моря, там, де запорошені тополі наступають на пінії, є самотній залізничний полустанок. Звідти одного червневого ранку 1925 року відкрите таксі повезло до готелю Госса двох пасажирок, матір з дочкою. Обличчя матері ще зберігало прив'ялу вроду, що мала незабаром зовсім зникнути під мереживом синіх прожилок; вираз його був лагідний, але водночас жвавий та уважний. Та не на жінці затримувався погляд, очі зразу ж перескакували на дочку, причаровані її рожевими долонями, її щоками, які пломеніли прегарним рум'янцем — мов у дитини після холодного вечірнього купання. Її високе чоло закружлялося ніжною лінією там, де здійснювалися, наче закрутки на геральдичному щиті, кучері, кільця й хвильки попелясто-золотавого волосся. Очі її були великі, ясні, променисті, а рум'янець — справжній, природний, бо мала вона здорове молоде серце. Здавалося, ще крок, і дівчина переступить останній поріг дитинства — їй було майже вісімнадцять, і вона вже, власне, розквітла, хіба що вранішня роса ще з неї не зійшла.

Коли внизу відкрилися море і небо, злиті в одну вузьку, розпечену смугу, мати сказала:

— Щось підказує мені, що нам тут не сподобається.

— Мені вже однаково хочеться додому, — відповіла дівчина.

Їхні голоси звучали безтурботно, хоч, певно, в подорожі їм бракувало мети і це їх трохи гнітило, а вигадувати абияку мету їм не хотілося. Вони прагнули розваг не для того, щоб

дати лад розхитаним нервам, а з невиситимістю школярів, які сумлінним навчанням заслужили веселі канікули.

— Побудемо тут два-три дні й подамося додому. Я сьогодні ж замовлю телеграфом каюту.

У готелі дівчина домовлялася про номер французькою мовою — вона розмовляла французькою вільно, але в самій бездоганності зворотів було щось завчене. Коли подорожні влаштувалися в номері на першому поверсі, дівчина, відчинивши скляні двері, впустила до кімнати сліпуче світло, вийшла і зійшла кількома сходинками вниз, на вимощену кам'яними плитами веранду, що оперізувала будинок. У неї була і хода, і постава балерини — вона несла свій торс рівно й легко, так що вага його не лягала на стегна, а врівноважувалася в талії. На веранді гаряче світло враз підібгало її тінь до ніг, і вона мимоволі позадкувала — очам було боляче дивитися. За сто кроків од неї Середземне море блякло, потроху віддаючи неблаганному сонцю свою голубінь; під балюстрадою, на під'їзній алеї, плавився в промінні посірилий б'юїк.

Усе довкола ніби вимерло, тільки пляж ще не спорожнів. Три няні-англійки сиділи, плетучи светри й шкарпетки вікторіанським візерунком, модним у сорокових, шістдесятих та вісімдесятих роках, і обмінюючись плітками, що змістом своїм нагадували ритуальні заклинання; ближче до води з десяток дорослих тулилися під смугастими парасолями, а з десяток їхніх дітей ганялися на міліні за зграйками неполохливих рибок або лежали на осонні голі й лискучі, намащені кокосовою олією.

Коли Розмері вийшла на пляж, хлопчик років дванадцяти з радісним гейканням промчав повз неї і шубовснув у воду. Відчуваючи на собі пильні погляди чужих людей, вона скинула купальний халат і пірнула слідом за хлопцем. Кілька ярдів пропливла, не піднімаючи обличчя з води, а тоді, переконавшись, що тут надто мілко, підвелася й пішла, з насолодою

долаючи струнками ногами опір води. Ввійшовши по груди, вона озирнулася; з берега за нею уважно стежив лисий чоловік у плавках і з моноклем — волохаті груди випнуті, живіт з витрішкуватим пупом утягнутий. Коли їхні погляди зустрілися, чоловік, ворухнувши бровою, випустив монокль, який зразу ж загубився у грайливих кучерях на його грудях, а тоді налив собі щось у склянку з пляшки, яку тримав у руці.

Розмері занурила обличчя у воду й рвучким кролем попливла до плоту. Вода підхопила її й лагідно огорнула, боронячи від спеки, просочуючись у волосся, проникаючи в усі пори тіла. Дівчина переверталася то на спину, то знову на живіт, хапаючи воду в обійми, розкошуючи в обіймах води. До плоту вона допливла засапана, але, побачивши перед собою цікаві очі засмаглої жінки з напрочуд білими зубами, раптом засоромилася своєї неторкнутої сонцем, блідої шкіри, перевернулася на спину, й хвилі понесли її до берега. Щойно вона вийшла з води, як той волохань з пляшкою в руці заговорив до неї.

— Дивіться, не запливайте за пліт — там акули. — Національність його важко було визначити, але по-англійському він розмовляв з оксфордською вимовою, злегка розтягуючи слова. — Не далі як учора вони зжерли двох англійських моряків з флотилії, що зайшла у Гольф-Жуан.

— О Господи! — вигукнула Розмері.

— Де кораблі, там і покидьки, а їм тільки цього й треба.

Надавши очам відсутнього виразу на доказ того, що ним керувало тільки бажання застергти її, він чемно відступив на два кроки і знову наповнив склянку.

Збентежена, але й потішена тим, що під час цієї розмови привернула до себе загальну увагу, Розмері озирнулася, шукаючи місця. Очевидно, кожна родина вважала своєю власністю клаптик пляжу навколо парасоля, під яким вона розташувалася; крім того, власники парасолів перемовлялися між собою, час від часу хтось підводився й переходив до сусідів — тобто

тут панувала атмосфера тісного товариства, вторгатися в яке було б нечемно. Трохи далі, там, де пісок переходив у гальку, всіяну жмуттям засохлих водоростей, Розмері побачила групу людей, таких самих білих, незасмаглих, як і вона. Від сонця вони ховалися не під великими полотняними грибами, а під звичайними парасольками — тож люди ці були тут, очевидно, новачками. Нагледівши собі місцинку посередині між засмаглими й білими, Розмері розстелила на піску свій халат і лягла.

Спочатку до неї долинав лише невиразний гомін голосів, і ще вона чула, як рипить пісок, коли хтось, на мить заступаючи сонце, обминав її розпростерте тіло. Якийсь допитливий песик подихав гаряче і квапливо їй у потилицю; пекуче проміння пощипувало шкіру, а зовсім поряд тихо й знесилено зітхали, відповзаючи, хвилі. Але потроху вона почала розрізняти окремі голоси і навіть вислухала історію про те, як «цей телепень Норт» учора викрав з одного каннського кафе офіціанта, щоб розпиляти його навіл. Розповідала цю історію сива дама у вечірньому вбранні — видно, вона не встигла перевдягтися звечора, на голові в неї поблискувала діадема, а на плечі конала в зажурі квітка. Переїнявшись невиразною неприязню до цієї дами та її компанії, Розмері відвернулася.

З другого боку, найближче до неї, лежала під парасолем молода жінка, щось виписуючи з розгорнутої на піску книжки. Бретельки її купальника були спущені з плечей, оголена спина блищала на сонці; низка кремкових перлів відтіняла помаранчево-брунатну засмагу, її вродливе обличчя було серйозне і водночас якесь безпорадне. Хоч їхні очі зустрілися, жінка ніби й не помітила Розмері. Поряд сидів стрункий чоловік у жокейській шапочці і плавках у червону смужку; далі — жінка, яку Розмері бачила на плоту і яка тепер дивилася через плече на неї. А ще далі — чоловік у синіх плавках, довгобразий, з лев'ячою копицею золотавого волосся, зосе-

реджено доводив щось юнакові вочевидь романського походження в чорних плавках; розмовляючи, вони знічев'я збирали на піску обривки водоростей. Розмері бачила, що майже всі вони — американці, але щось відрізняло їх від тих американців, з якими їй доводилось останнім часом зустрічатися.

Придивившись, вона збагнула, що чоловік у жокейській шапочці розважає це товариство, розігруючи якусь сцену; він з поважним виглядом розгортав граблями пісок, збираючи в купку гравій, і при цьому говорив щось, певно, страшенно кумедне — тим більш кумедне, що його обличчя лишалося зосередженим і серйозним. Тепер уже все, що він казав, мало комічний ефект, кожне його слово зустрічав вибух нестримного сміху. Навіть ті, хто, як і Розмері, не чув здалеку, про що, власне, йдеться, наставляли вуха, дослухаючись, і лиш єдина на пляжі молода жінка з перлами на шиї не виявляла цікавості. За кожним вибухом реготу вона тільки нижче схилялася над своїм папірцем — чи, бува, не від скромності господині, чия власність викликає загальний захват?

Несподівано, просто над собою, Розмері почула голос чоловіка з моноклею та пляшкою.

— А ви чудово плаваєте.

Розмері спробувала заперечити.

— Ні, справді чудово. Моє прізвище Кампіон. З нами тут є одна дама, вона бачила вас минулого тижня в Сорренто й каже, що знає, хто ви, і дуже хотіла б з вами познайомитися.

Приховуючи досаду, Розмері озирнулася й побачила, що вся незасмагла компанія очікувально дивиться на неї. Вона неохоче підвелася й підійшла до них.

— Місіс Абрамс... Місіс Маккіско... Містер Маккіско... Містер Дамфрі...

— Ми знаємо, хто ви, — мовила дама у вечірній сукні. — Ви Розмері Хойт, я вас одразу впізнала ще в Сорренто, і портьє це підтвердив. Ми всі вважаємо, що ви чудова актриса,